

אמר ליה אביי לרב ספרא: משם אינה ראייה. ק"א-א
 כי דילמא התם מדובר בכבדא דאיסורא,
 כגון בכבד של טריפה, ואין האיסור מחמת
 הדם הנפלט מן הכבד אלא ומשום
 שמנוניתא של הכבד הטרפה, שאוסרת את
 החתיכה המתבשלת עמה משום שבלעה
 החתיכה משמונית של הכבד האסור משום
 טרפה. וכך אמר התנא של המשנה במסכת
 תרומות: הכבד האסורה — אוסרת את
 חבירתה שהתבשלה עמה, משום שמנונית
 האיסור שבלעה ממנה חבירתה. אבל כבד
 המותרת שהתבשלה עם חתיכת בשר טריפה
 אינה נאסרת, לפי שהכבד טרודה לפלוט דם
 וכל עוד היא טרודה לפלוט היא אינה
 בולעת.

ואילו אני — משום דמא שיוצא מכבד
 כשרה הסתפקתי — מאי? האם דם הכבד,
 שכשר לאכילה בהיותו בתוך הכבד, משום
 שעיקרו של הכבד דם הוא, ולמרות זאת
 התירה אותו התורה, האם הוא מותר גם

בשעת הבישול חוזר ונבלע בו ואוסרו, כי כל
 זמן שהכבד פולט את הדם בשעת הבישול
 אין הוא חוזר ובוולע את הדם שנפלט ממנו.

כי קמבעיא לי — למיפר חבירתה. האם הדם
 היוצא מן הכבד בשעת הבישול אוסר את
 חתיכת הפשר המתבשלת עמו באותה
 הקדירה.

אמר לו רב ספרא לאביי: מאי שנא למיפר
 נפשה דלא מיבעיא לך, משום שידוע לך
 המשנה דתנן במסכת תרומות "הכבד —
 אינה נאסרת בבישולה", אם כן, למיפר
 חבירתה נמי לא תיבעי לך, דתנן, באותה
 המשנה, שידועה לך: הכבד — אוסרת את
 חבירתה המתבשלת עמה בקדירה, ואינה
 נאסרת בעצמה, מפני שהיא פולטת את הדם
 בשעת הבישול, ועקב היותה טרודה בפליטת
 הדם היא אינה בולעת את הדם הנפלט!
 אבל הפשר האחר בולע.

שמסירים ממנו את המרה הדבוקה בכבד עם
 קצת מהכבד, נחשב כחיתוך שתי וערב. ואחרי
 ששמים את הכבד על רשת הצליה, מולחים אותו
 במקצת דהיינו פחות ממליחת בשר, ובדיעבד אם
 לא מלח לא עיכב. וצריך להדיח את הכבד לפני
 שצולהו ואם חתכו צריך להדיחו אחר החיתוך,
 וצולים עד שיהיה ראוי לאכילה.

רשת הצליה שצולים עליה אפשר להשתמש
 בה פעם נוספת לצליה ואין צריך ללבנה ואם
 צלה על שפור יש מקום להחמיר ולהצריך ליבון,
 וכן הסכינים והמזלגות שמשתמשים בהם בזמן
 צליית הכבד אין צריך ללבנם לפני צלית כבד
 אחרת, אבל אסור להשתמש בהם לדברי מאכל
 אחרים ואף לכבד עצמו אחר הצליה לא ישתמש
 בהם.

בישולו. וכתב הש"ך שהטעם שחוששים לדברי
 רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה שאסר
 בשלוקה ואנחנו לא בקיאים מה נקרא מבושל
 ומה שלוק ולכן הכל אסור.

ובביאור הגר"א כתב שחשש לשיטת
 הרמב"ם. ולכן הרוצה לבשל כבד צריך לקורעו
 שתי וערב ולהניחו עם החתוך כלפי מטה
 ולצלותו עד שראוי לאכילה ואז יכול לבשלו.
 ואם רוצה רק לצלותו, כתב השלחן ערוך שגם
 כן צריך לחתכו שתי וערב, והרמ"א פסק שאין
 צריך לחתוך [ובעצם איסור דם הכבד אם הוא
 מן התורה או דרבנן נחלקו הראשונים כאן
 בתוספות]. וכיום הדרך שצולים כבד בהמה
 כשהוא פרוס לפרוסות וזה מספיק במקום חתוך
 שתי וערב. ובכבד עוף אף כשהוא שלם, היות

מעיקרא לכבד לבדו, ומשנחלט נצמת הדם בתוכו ושוב אינו יוצא [והדם המובלע בתוך הכבד שרי לאוכלו, שהרי לא נפלט!].

כי הא דרב הונא, חלטי ליה, אנשי ביתו, לכבד — בחלא. בחומץ, ומשנחלט בחומץ שוב אינו פולט דם, ואז היו מבשלים אותו עם בשר אחר.

ורב נחמן, חלטי ליה, אנשי ביתו, לכבד — ברותחין.

וסבר רב פפא קמיה דרבא, למימר — כבד שצמתו אותו בחומץ, הרי אותו חלא שנצמת בו הכבד אסיר, משום שמקצת מן הדם נפלט והתערב בחומץ.

אמר ליה רבא: אי חלא, החומץ שחלטו בו את הכבד, אסיר — איהו, הכבד גופו, נמי אסיר! שהרי כי היכי דפליט הכבד דם אל תוך החומץ בשעה שחולטים אותו, הדר בלע מן החומץ את הדם שנפלט, כיון שנצמת ואינו טרוד לפלוט הרי הוא חוזר ובלוע, והיה הכבד עצמו צריך להאסר. אלא, מכאן ראה, שבשעה שחולטים אותו נצמת הדם בתוכו, ואין הוא פולט החוצה דם בכלל.

רב שבא איקלע [הזדמן] לבי רב נחמן, אייתו ליה כבדא שליקא [כבד שלוק, כלומר, מבושל. ועיין תוספות שלא היה הכבד נחלט ברותחים!], ולא אכל רב שבא מהכבד

כשפרש מהכבד ונתן טעם בחתיכת בשר אחרת, או שמא משעה שפירש מהכבד הרי הוא אסור באיסור דם, ואוסר את החתיכה שנבלע בה.

כי הדר רב ספרא, סליק, אשכחיה לרב זריקא, ושאלו מה דינו של דם הכבד לאחר שפירש ונתן טעם בחתיכה אחרת.

אמר ליה רב זריקא: האי נמי לא תיבעי לך! דאנא, וינאי בריה דרבי אמני, איקלען לבי יהודה בריה דרבי שמעון בן פזי, וקריבו לן קניא בקופיה, את הקנה של הבהמה עם כל המחובר אליו, והיינו — הלב, (54) הכבד והריאות. וכולם נתבשלו ביחד — ואכלנא אותם.

ומוכח, שלמרות שהתבשלו הלב והריאות יחד עם הכבד הם לא נאסרו מחמת הדם הנפלט מהכבד. ומוכח מזה שהדם הנפלט מהכבד אינו אסור משום דם.

מתקף לה רב אשי, ואיתימא רב שמואל מזורקיניא: ודלמא פי קנה — חוץ לקדרה הוה, ולא יצא הדם לתוך הקדרה אלא נשפך הדם של הכבד, דרך קנה הכבד, אל תוך הקנה הגדול של הריאה, ומשם הוא נשפך החוצה, ולפיכך היה מותר להם לאכול את הלב והריאות על אף שנתבשלו יחד עם הכבד?!

אי נמי, יתכן כי מיחלט הוה חליט ליה

54. בספר זכרון (חלק ב' אות י') שצריך לומר שלא אכלו את הלב. ועל כל פנים יהיה מוכח מהגמרא שאם התבשל הלב עם דברים אחרים, אין הדברים האחרים נאסרים מחמת שקבלו טעם מהלב.

54. הגמרא במסכת הוריות [יג ב] אומרת חמשה דברים משכחים את הלימוד ואחד מהם האוכל לב של בהמה. והקשו על זה האחרונים מסוגייתנו שמפורש ברש"י שהגישו לפנייהם את הקנה עם הלב והכבד. ותירץ הגר"ח קנייבסקי

המבושל. אמרו ליה לרב נחמן: **בר בי רב**, תלמיד, **דלגיו**, שהתארח אצלך בביתך, **לא אכיל מתבשיל הכבד שהוגש לו**. שאל אותם רב נחמן **ומנו אותו תלמיד? וענו לו רב בר שבא!**

אמר להו רב נחמן: **גאמו**, הגמיאוהו **"שבא"** [קרא לו על שם אביו] בעל כרחו!

ואמרינן: **כתנאי!** שנחלקו תנאים בדין הכבד שנשלק.

דתניא: **רבי אליעזר אומר: הכבד אוסרת את המתבשל עמה בקדרה, ואינה נאסרת** בבישולה, **מפני שפולטת את דמה בזמן הבישול ואינה בולעת ממנו**, משום שהיא טרודה לפלוט.

רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אם היתה **מתובלת**, מרכך אותה התבלין ולכן היא **אוסרת** את המתבשל עמה, וגם **נאסרת** בעצמה, כי מחמת ריכוכה מחמת התבלין היא בולעת מהדם אפילו בשעה שהיא טרודה לפלוט.

ואם היתה **שלוקה** הרבה מאד הרי היא **אוסרת** וגם **נאסרת** בעצמה. לפי שאחר שגומרת לפלוט את הדם היא חוזרת ובולעת, שהרי נשלקה הרבה מאד, מעבר לזמן שהיא פולטת.

רבה בר רב הונא אקלע לבי רבה בר רב נחמן. אייתי לקמי ביום השבת תלת סאוי טחאי [שלש סאה של פת נקיה, וטחו את פניה של הפת בשמן ובדבש].

אמר להו: **מי הוה ידעיתו דאתינא**, כיצד ידעתם שבכוונתי להגיע אליכם, שטרחתם מערב שבת להכין פת שכזאת לכבודי?

אמרו ליה: לכבוד שבת הכנו את הפת, שהיא חשובה בעינינו לא פחות מאורח נכבד כמוך, **כי מי עדיפת לך מינה משבת, דכתיב** בה **"וקראת לשבת עונג"**.

אדחכי, אשכח רבה בר רב הונא, החוא כבדא דהוה בה סימפונא דבליעא בו דמא.

אמר להו: **אמאי עבדיתו חכי**, והרי רק דם הכבד הבלוע בכבד עצמו מותר לאוכלו [כשלא פורש החוצה], אבל דם הסימפונות הכנוס בו [ועי' תוספות "וחתוכיה"], לא הותר!?

אמרו ליה: **אלא היכי נעביד?**

אמר להו: **קרעו את הכבד שתי וערב, וחיתוכא של הכבד, כשתבואו לצלותו בתנור, יהיה לתחת, שיהיה חיתוכו של הכבד מופנה כלפי מטה כדי שיזוב הדם הכנוס לתוכו ויצא למטה.**

והני מילי שצריך קריעת שתי וערב — זה רק **בכבדא**, מפני שדם כנוס בו, וכשהוא יוצא הוא אסור [מדאורייתא או מדרבנן, עיין דף קי — ב תוספות ד"ה כבדא דעת רבינו תם, וברשב"א שם], **אבל דם טחול** [הטחול] אין דם כנוס בו, ואדמימות שבו **שומנא בעלמא הוא**. [רש"י כתב שמותר אפילו לבשלו בקדרה. ותוספות כתבו שדוקא גוף הטחול חשיב שומן אבל דם היוצא ממנו אסור כמו כל דם האיברים].

כי הא דשמואל, עבדי ליה תבשילא דטחלי ביומא דעביד מלתא. שביום שהיה מקיז דם היה אוכל תבשיל של טחול.

אתמר: הצולה בשר בתנור באמצעות שפוד

[יחוד השפוד מופנה כלפי מטה] יעשה כך:

כבדא עילוי בשרא — שרי. שלא אכפת לנו שיוצא הדם בשעת הצלייה וזב על חתיכת הבשר התלויה בשפוד מתחתיו.

ומדוע?

דמא של הכבד **משרק שריק**, מחליק על חתיכת הבשר בשעת הצליה, ואינו נבלע בה אלא נופל על הארץ, שטבע הדם להחליק.

אבל ליתן **כחלא עילוי בשרא** — **אסור!**

מאי טעמא?

חלב היוצא מן הכחל בשעה שצולים אותו אינו מחליק על חתיכת הבשר אלא **סרוכי מסריד**, שטבע החלב לידבק ונדבק ונבלע בבשר.

רב דימי מהנרדעא מתני איפכא:

כחלא עילוי בשרא — שרי.

מאי טעמא?

חלב בהמה **שחוטה** איסורא **דרבנן** (55) הוא, ולא חוששים לחלב שיבלע בבשר שתחתיו בשעת צליה.

אבל, **כבדא עילוי בשרא** — **אסור**. כי איסור **דם** היוצא מהכבד **דאורייתא** הוא, ויש לנו לחוש שלא יבלע בבשר שתחתיו. [ועיין תוספות ד"ה דם דאורייתא]

דרש מרימרי: הלכתא: בין כבדא בין כחלא — **תותי בשרא שרי**, שמחליק הדם של הכבד והכחל ואינו נבלע בבשר שתחתיו [וביחס לחלב היוצא מן הכחל — עיין תוספות ד"ה תותי בשרא שרי].

ולתת את הכבד או הכחל **עילוי בשרא** — רק **דיעבד**, אין אבל **לכתחילה** — לא!

רב אשי איקלע לבי רמי בר אבא שהיה **חמור** [חמיר].

חזייה רב אשי לבריה דרמי בר אבא דקא קיא-ב

על איסור בישול. ולכן היתה צריכה הגמרא לומר הטעם שחלב שחוטה דרבנן, כדי להתיר גם את בישול הכחל אחר כך. ובחכם סופר בתשובותיו סימן צ"ז כתב לבאר הוכחת הפליתי, שהיה קשה לו מדוע אומרת הגמרא שמותר לצלות כחל על גבי בשר, ולא אומרת חידוש יותר גדול שמותר לצלות גבינה על גבי בשר, משום שצליה דרבנן, וזה חידוש יותר גדול מכחל. שבכחל זה שתי דרבנן [שצלית בשר וחלב מותרת מן התורה, וחלב שחוטה אינו אסור אלא מדרבנן] אלא מוכח מזה שצלית בשר בחלב אסורה מן התורה.

55. מבואר בסוגיא שחלב שנמצא בגוף הפרה בשעת שחיטה, אסור לבשלו עם בשר רק מדרבנן. ולכן מותר לצלות כחל על גבי בשר, והוכיח מזה הפליתי סימן פ"ז סעיף קטן ב' שצליה של בשר וחלב אסורה מן התורה. שאם נאמר שמותר מדאורייתא, היתה הגמרא יכולה לומר חילוק אחר בין דם לחלב. שחלב שנצלה עם בשר אסור מדרבנן, ומזה שלא אמרה כך הגמרא מוכח שזה דאורייתא. וכתב רבי עקיבא איגר [כתב וחותם תנינא סימן יא] שאם הגמרא היתה אומרת כך, היה אסור על כל פנים לבשל אחר כך את הכחל בסיר. מפני שתחילה בשעת הצליה נבלע בו חלב, ועכשיו כשמבשלו עובר